

Briselē, 27.6.2013
COM(2013) 468 final

**KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

par makroreģionu stratēģiju pievienoto vērtību

{SWD(2013) 233 final}

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

par makroreģionu stratēģiju pievienoto vērtību

1. Ievads

Makroreģionu koncepcijas pamatā bija vēlme kolektīvi reaģēt uz vides apstākļu pasliktināšanos Baltijas jūrā un kopīgi darboties, risinot šā reģiona uzdevumus un īstenojot tā iespējas. Tāpēc 2009. gadā tika pieņemta ES Stratēģija Baltijas jūras reģionam (ESSBJR). ES Stratēģija Donavas reģionam (ESSDR) tika pieņemta 2011. gada jūnijā un Eiropadome aicināja Komisiju 2014. gada beigās iesniegt ES Stratēģiju Adrijas un Jonijas jūras reģionam, ņemot vērā koncepcijas izvērtējumu¹. Pārējie reģioni izskata šīs pieejas priekšrocības.

Mērķis ir saskaņota reakcija uz problēmām, kuras labāk risināt kopā, nevis atsevišķi. Abu stratēģiju mērķis ir pārvarēt šķēršļus, kas traucē attīstībai, un attīstīt reģionu potenciālu. To nolūks ir risināt jautājumus daudzpusēji un rast sadarbību pāri pašreizējām ES robežām, lai uz vienlīdzības pamatiem strādātu kopā ar kaimiņvalstīm. Šī pieeja mudina dalībniekus ne vien pārvarēt valstu robežas, bet arī šķēršļus, kas traucē par piedāvātajām iespējām domāt stratēģiskāk un radošāk.

Makroreģionālās stratēģijas mērķis ir piesaistīt jaunus projektus un ierosmes, radot kopējas atbildības sajūtu. Tās ir nozīmīgs jauninājums teritoriju sadarbības un kohēzijas jomā. Tomēr šī pieeja, kuras pamatā ir sadarbības tradīcija, kas sākotnēji attīstījās no tādām Kopienas ierosmēm kā INTERREG², jāvērtē pēc tās rezultātiem un panākumi - salīdzinājumā ar nepieciešamo pasākumu apjomu. Lai gan pieeja ir diezgan populāra, tās īstenošana ir sarežģīta, tai nepieciešami uzlabojumi, lai īstenotu reālu pievienoto vērtību visefektīvākajā un ilgspējīgākajā veidā.

1.1. Ziņojuma mērķis

Padome aicināja Komisiju "precizēt makroreģionālo stratēģiju koncepciju, izvērtēt to sniegto pievienoto vērtību un līdz 2013. gada jūnijam iesniegt rezultātus Padomei un Eiropas Parlamentam³.

Šajā ziņojumā:

- ir centieni precizēt jēdzienu;
- tiek izvērtēta pašreizējo makroreģionālo stratēģiju pievienotā vērtība;
- tiek sniegti ieteikumi turpmākajam darbam.

Tajā tiek aplūkoti līdz šim gūtie sasniegumi, gan priekšrocības, gan grūtības saistībā ar kopējo ES politikas struktūru, tostarp ar stratēģiju "Eiropa 2020" un tagad līgumos ietverto teritoriālo perspektīvu.

1.2. Novērtējuma metode⁴

¹ Eiropadomes secinājumi, 2012. gada 13.- 14. decembris, 26. punkts.

² Pašlaik – Eiropas teritoriālās sadarbības programmas.

³ Vispārējo lietu padomes 2011. gada 13. aprīļa secinājumi, 20. punkts.

⁴ Visi dati pieejami ESSBJR un ESSDR vietnēs.

Šā darba pamatā ir daudzpusīgi dati, tostarp:

- Komisijas ziņojumi par ESSBJR un ESSDR, kā arī pēc tiem pieņemtie Padomes secinājumi un 2012. gada marta paziņojums par ESSBJR;
- plaša vairāk nekā 100 galveno ieinteresēto personu aptauja;
- ārējo ekspertu veikti neatkarīgi novērtējumi;
- attiecīgas akadēmiskās un ar politikas attīstību saistītas literatūras pārskats.

Atsauksmju sniedzēji iesaka:

- tā kā abas makroreģionālās stratēģijas ir samērā jaunas, to ietekmi joprojām grūti novērtēt un tā jāvērtē gan vidējā termiņā, gan ilgtermiņā;
- būtu jānošķir koncepcijas vērtība kopumā un jautājumi, kas saistīti ar īstenošanu.

2. Makroreģionālās stratēģijas jēdziens

Makroreģionālās sadarbības pamatu veido daudzi komponenti: reģionālās identitātes sajūta; vēlme kopīgi veikt stratēģisko plānošanu un gatavība apvienot resursus.

Sākotnējās definīcijas⁵ tagad konsolidētas Kopīgo noteikumu regulā 2014.-2020., kurā minēts, ka makroreģionālā stratēģija:⁶

- 1) ir integrēts satvars, kas apvieno viena ģeogrāfiskā apgabala dalībvalstis un trešās valstis;
- 2) risina kopējus uzdevumus;
- 3) iegūst no pastiprinātas sadarbības tautsaimniecības, sociālās un teritoriālās kohēzijas jomā;

Eiropas Parlamentam un Padomei būtu jāatbalsta makroreģionālā stratēģija.

Koncepcijā iekļauti arī šādi principi:

- *integrācija* – mērķi būtu jāiekļauj pašreizējos politikas satvaros (ES, reģionālais, valsts, vietējais un pirmspievienšanās), programmās (ES, īpašās valstu, teritoriālās, sadarbības un nozaru programmas), kā arī finanšu instrumentos;
- *saskaņošana* – būtu jāizvairās no nozaru politiku, dalībnieku vai dažādu valdības līmeņu nodalīšanas attiecībā uz politiku, stratēģiju un finanšu resursiem;
- *sadarbība* – valstīm, arī nozarēm būtu jāsadarbojas visā reģionā, mainot uztveri no tādas, kas reģionālās attīstības idejas aplūko uz iekšu vērsti, uz tādu, kas tās aplūko plašākā kontekstā;
- *daudzlīmeņu pārvaldība* – politikas veidotājiem dažādos līmeņos būtu labāk strādāt kopā, neradot jaunus līmeņus politikas veidošanā;
- *partnerība* – ES un trešās valstis var strādāt kopā, partnerības pamatā ir kopīgas intereses un savstarpēja cieņa.

Mērķi mainās atbilstīgi attiecīgā reģiona vajadzībām. Tomēr prioritāte būtu jāpiešķir jautājumiem, kuriem ir stratēģiska nozīme un patiesa pievienotā vērtība attiecībā uz ES

⁵ Piem. "Makroreģionālās stratēģijas Eiropas Savienībā (2009. gada septembris) [*Macro-regional strategies in the European Union (September 2009)*]. http://ec.europa.eu/regional_policy/cooperate/baltic/pdf/macoregional_strategies_2009.pdf.

⁶ Priekšlikums kopīgiem noteikumiem attiecībā uz Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu. Grozītais COM (2011) 615, galīgā redakcija.

horizontālajām politikām, īpaši atsaucoties uz “Eiropa 2020” stratēģiju. Jāņem vērā gan problēmas, gan iespējas, jo valstīm, kuru attīstības līmenis ir dažāds, ir atšķirīgas prioritātes:

- *problēmas*, kuru risināšanā paplašināta sadarbība ir ļoti svarīga (piemēram, ar vidi, klimatu vai savienojamību saistīti jautājumi);
- *iespējas*, kad ir savstarpēja ieinteresētība stiprināt sadarbību, izmantojot kopējas ierosmes, tīklu veidošanu, pieredzes apmaiņu, finanšu piesaistīšanu (piemēram, pētniecība, jauninājumi, uzņēmējdarbība, spēju veidošana).

Šis duālais aspekts ir norādīts Padomes 2012. gada jūnija secinājumos⁷, atbalstot pieeju, kas stiprina ES iekšējo tirgu un konkurētspēju, sekmējot integrētas jūrniecības politikas (īpaši “Jūras nozaru izaugsmes”) īstenošanu, kā arī kopīgo uzdevumu risināšanu piesārņojuma vai trūkstošo infrastruktūras savienojumu jomā. Turklāt stratēģijas var tikt izmantotas, lai mobilizētu kopīgos pūliņus saistībā ar jauninājumiem, klimata pasākumiem, drošības jautājumiem un tūrismu.

3. Makroreģionālo stratēģiju pievienotā vērtība

Abas pašreizējās makroreģionālās stratēģijas darbojas bez papildu ES finansējuma piesaistes, bez jaunām iestādēm un bez jauniem tiesību aktiem. Tam bija nepieciešama lielāka līdzekļu, struktūru un politiku saskaņotība. Saistībā ar stratēģijām tika izveidotas darba struktūras prioritārajās nozarēs, izvēlēts augšupējs apspriešanās process, kad politisko vadību katrā teritorijā uzņemas valstis, reģioni vai organizācijas, kuras piedalās un kuras atbalsta Komisija kā procesa veicinātāja.

3.1. Rezultāti saistībā ar projektiem, darbību, lēmumiem, tīkliem

Ziņojumos par ESSBJR un ESSDR īstenošanu uzsvērts, ka makroreģionālās stratēģijas ir palīdzējušas īstenot jaunus projektus vai devušas impulsu pašreizējiem starptautiskajiem projektiem. Baltijas jūras reģionā galveno projektu vien ir vairāk nekā 100 kopā ar daudziem citiem no tiem izrietošajiem projektiem, savukārt vairāk nekā 400 projektu (kuru kopējā vērtība ir EUR 49 miljardi) tiek izskatīti saistībā ar ESSDR, no kuriem 150 jau tiek īstenoti.

Projekti

– Baltijas jūras stāvoklis uzlabojas; projektos, piemēram, *CleanShip* (kuģu radīta piesārņojuma samazināšanai) tiek risināti jautājumi saistībā ar piesārņojumu ar barības vielām vai fosfātu pakāpenisku aizliegšanu mazgāšanas līdzekļos, bet labāku sadarbību zivsaimniecības apsaimniekošanā veicina projekts *BALTFISH*;

- plūdu novēršana Donavas reģionā ir ļoti svarīgs uzdevums, to risina, piemēram, izmantojot projektu *DANUBE FLOODRISK*, kas nodrošina kopējas datu bāzes un plūdu kartēšanu;

- E-infrastruktūras uzlabošana: Donavas reģionā ir uzsākti projekti 7. pamatprogrammas satvarā, lai uzlabotu mūsdienīgu datošanas pakalpojumu pieejamību pētniekiem;

- kā daļa no adaptācijas stratēģijām Donavas un Baltijas jūras reģionam kopā ar dalībvalstu iestādēm tiek plānoti pasākumi saistībā ar klimata pārmaiņām, piemēram, ar *BALTADAPT* plānu.

⁷ Vispārējo lietu padomes 2012. gada 26. jūnija secinājumi, 7. punkts.

Makroreģionālā pieeja sekmē arī tīklu veidošanu un kopīgas iniciatīvas.

Kopīgās iniciatīvas

- Baltijas jūras pētniecības un izstrādes programma *BONUS*, kas stiprina sadarbību pētniecībā tīro enerģiju un ekoloģisko jauninājumu jomā;
- atbalsts MVU Donavas reģiona uzņēmēju forumā.

Šī pieeja veicina arī politisko lēmumu kolektīvu pieņemšanu. Tiek uzlaboti kuģošanas apstākļi pa Donavas ūdensceļiem, piemēram, to paredz Donavas reģiona valstu transporta ministru 2012. gada jūnija Deklarācija par Donavas ūdensceļa saglabāšanu vai nesenā Rumānijas un Bulgārijas vienošanās par iekārtu kopīgu izmantošanu.

3.2. Uzlabota politikas izstrāde

Makroreģionālās stratēģijas reģionu līmenī ir ES politiku veidojoši pamatelementi, kas ļauj virzīt iniciatīvas valstu līmenī uz saskaņotāku īstenošanu ES mērogā. Darbs makroreģionālajā līmenī jo īpaši ietelmē integrēto jūrniecības politiku, Eiropas transporta tīklu (*TEN-T*), Eiropas enerģētikas tīklu (*TEN-E*) un sadarbību civilajā aizsardzībā. Ekspertu ziņojumā par vides jautājumiem makroreģionālās stratēģijas tiek uzskatītas par tādām, kas vispār veicina ES direktīvu īstenošanu⁸.

Ieguldījums savienojamībā

- makroreģionālā dimensija, plānojot ieguldījumus infrastruktūrā, attīstās saistībā ar *TEN-T* tīkliem, piemēram, *Baltic Transport Outlook*, kas sniedz atbalstu analīzei un plānošanai,
- lai nodrošinātu gāzes piegādes drošību, Donavas reģiona gāzes tirgus modelis atbalsta infrastruktūras projektu plānošanu, tehnisku un citu starptautisku tirgus šķēršļu novēršanu.

Lai gan ESSBJR un ESSDR galveno ieinteresēto personu aptaujā arī norādīta kā stimuls, lai veicinātu dažādās ES, reģionālās un valsts politikas, dalībnieki uzsver, ka nepieciešams vairāk laika un pūliņu, ESSBJR respondenti šajā ziņā izrādījās pozitīvāk noskaņoti (vairāk nekā 55 %) nekā dalībnieki Donavas reģionā (33 %), iespējams, tāpēc ka ESSBJR iesākās agrāk.

ES risināmo problēmu iekļaušana valstu politikas veidošanā

- ESSDR mērķi attiecībā uz iekšējiem kuģošanas ceļiem iekļaujas jaunajā Austrijas transporta pamatplānā;
- sasniegumi jauninājumu jomā veselības un dzīvības zinātnē ziemeļvalstīs, pateicoties projektam *ScanBalt Bioregion*, ietelmējuši arī Baltijas valstis, tie iekļauti Igaunijas biotehnoloģiju stratēģijā; kopā ar kaimiņiem veidojot tīklus, sasniegta kritiskā masa.

⁸ *Á. Kelemen. Assessing the added value of macro-regional strategies – Environment. 2013.* (Makroreģionālo stratēģiju pievienotās vērtības novērtēšana. Vide.) 2013.

3.3. Labāka izmaksu lietderība

Ierobežotu budžetu apstākļos ir svarīgi ar mazāk līdzekļiem paveikt vairāk. Makroreģionālā pieeja palīdz saskaņot ES programmas, lai sasniegtu galvenos kopīgos mērķus. Papildu ES finanšu līdzekļu trūkums mudina atbildīgos par īstenošanu aktīvāk meklēt finansējumu. Tas veicināja:

- Donavas reģiona valstu dialogu par finansēm (tuvinot projektu attīstītājus un bankas, starptautiskās finanšu iestādes un finansējuma programmas);
- iesākuma finansējumu ESSBJR (neliels finansējums projektu ideju īstenošanas novešanai līdz posmam, kad tie var saņemt aizdevumu vai dotāciju).

Pieejamie resursi tiek koncentrēti augstāka līmeņa prioritātēm: “Zviedrija vai Somija Baltijas jūras reģionā, vai Bādenes-Virtembergas zemē Donavas reģionā mobilizējušas pašu resursus, lai īstenotu ierosmes saistībā ar makroreģionu stratēģijas satvaru”⁹. Ir iesaistīts arī privātais sektors, darbojoties Baltijas attīstības forumā vai, piemēram, kuģu vraku izcelšanā no Donavas, Savas un Tisas.

Stratēģijas veicina arī resursu apvienošanu: “attiecībā uz finansēšanas vadību, sākuma posma finansēšanas un riska kapitāla izveidošanas iespējas makroreģionos ir lielas, tā kā dažās valstīs[..] stabiliem jaundibinātiem uzņēmumiem ir pietiekama darījumu plūsma, lai papildinātu specializēto finansējumu [..], makroreģioni var sniegt pietiekamu kritisko masu”¹⁰.

3.4. Lielāka integrācija un saskaņošana

Vairums (vairāk nekā 60 %) aptaujāto dalībnieku uzskata, ka process uzlabo pašreizējos sadarbības mehānismus un stiprina sadarbību starp iesaistītajām valstīm (vairāk nekā 75 %). Vadošie politiķi arī uzsver plašākas integrācijas aspektus¹¹.

Tikpat nozīmīgā veidā stratēģijas stiprina iestāžu sadarbību vienā valstī. Aptaujas gaitā aptaujātie uzsver, ka makroreģionālās stratēģijas veicina integrētu pieeju problēmām, tādā veidā viedoklis pausts neatkarīgos novērtējumos un atrodams speciālās literatūras pārskatos. Piemēram, ESSBJR ir nodrošinājusi starpnozaru pieeju vides jautājumiem. Tas ļāva risināt problēmas, saistībā ar kurām agrāk Helsinku Komisija (*HELCOM*), kas darbojās vides jomā, nevarēja ierobežot daudzas nozares intereses (piem., lauksaimniecības), kas izraisa ar vidi saistītas problēmas (eitrofikāciju).¹²

Lielāka saskaņošana

- Donavas reģionā ciešākas saites veidojas ar pašreizējām iniciatīvām, piemēram, Starptautisko Donavas upes aizsardzības komisiju (*ICPDR*), Enerģijas kopienu, Starptautisko migrācijas organizāciju un Melnās jūras sinerģiju;
- Baltijas jūras reģionā paplašinās kopīgs darbs starp Ziemeļu dimensiju (*ZD*), Baltijas jūras valstu padomi (*BJVP*) un citām struktūrām, kas kopīgi mobilizē savas struktūras, piemēram,

⁹ A. Reid, *Do macro-regional strategies boost innovation and competitiveness?* (“Vai makroreģionālās stratēģijas veicina jauninājumus un konkurētspēju?”).

¹⁰ Turpat.

¹¹ Piem., kanclere A. Merkele ESSDR ikgadējā forumā 2012. gadā, prezidents T.H.Ilvess ministru konferencē par ESSBJR 2009. gadā.

¹² *Á. Kelemen*. Turpat.

Nākotnes redzējums un stratēģija Baltijas jūras reģionā (*VASAB*) koordinētai telpiskajai plānošanai vai Ziemeļu dimensijas partnerība transporta un loģistikas jomā;

- Baltijas jūras reģionā turpinās kopīgs darbs saistībā ar apdraudējuma scenārijiem, savukārt Donavas reģionā lielāka sadarbība ir saistībā ar draudiem drošībai, piemēram, organizēto noziedzību.

3.5. Pārvarēt reģionu nevienlīdzību un veicināt teritoriālo kohēziju

Vairāk nekā 60 % aptaujas respondentu, kā arī atsauksmju sniedzēji no akadēmiskās vides¹³ stratēģijas uzskata par instrumentiem, lai palielinātu sociālo, tautsaimniecības un teritoriālo kohēziju. Eiropas Parlaments norāda, ka tās “varētu būt noderīgi instrumenti, reģionālo atšķirību noteikšanā un novēršanā un Eiropas reģionu konverģences veicināšanā¹⁴”.

3.6. Veicināt daudzlīmeņu pārvaldību

Makroreģionālā pieeja var darboties tikai tad, ja ir cieša reģionālā, valsts un vietējā līmeņa sadarbība kopīgā plānošanā un finansējuma pielāgošanā. Tas stiprina daudzlīmeņu pārvaldību kā kohēzijas politikas komponentu, ņemot vērā iesaistīto dalībnieku daudzveidību. Pilsoniskā sabiedrība arī ir iesaistīta, un pieejas pamats ir plaša augšupēja apspriešanās. Daži reģioni un (ESSBJR) reģionālās organizācijas darbojas kā koordinatori.

3.7. Uzlabota sadarbība ar kaimiņvalstīm

Abas stratēģijas palīdz uzlabot sadarbību ar kaimiņiem. Krievija, lai gan nepiedalās ESSBJR stratēģijā, ir piekritusi kopīgu projektu sarakstam. Norvēģija un Islande arī ir aktīvi iesaistītas, īpaši loģistikas un sociālajā jomā. ESSDR kopā ar trešām valstīm, kuru pievienošanās prognozes ir atšķirīgas, sekmē kandidātvalstu un iespējamo kandidātvalstu sagatavošanos. Gandrīz 80 % ESSDR respondentu uzskata, ka stratēģija ir uzlabojusi sadarbību ar kaimiņvalstīm, kalpojot par platformu nākotnei. Šai iespējai iepazīt ES politikas un procesus kopīgās darbībās arī būtu jābūt daļai no turpmākā darba.

4. Gūtās mācības un pārvaramās grūtības

Ja ir skaidrība par stratēģiju pievienoto vērtību, joprojām ir svarīgi uzlabot īstenošanas metodes.

- **Izvēlēties pareizos mērķus**

Katras stratēģijas mērķi tiek sadalīti prioritāšu jomās, kas noteiktas apspriešanās procesā un kuras var pārskatīt, kā nesen notika attiecībā uz ESSBJR. Vairums aptaujas respondentu uzskata, ka ESSBJR un ESSDR mērķos ņemti vērā galvenie uzdevumi (vairāk nekā 80 %), bet mazāku skaitu respondentu pārliecina prioritāro jomu skaits (60 % uzskata, ka skaits ir saprātīgs, 26 % ir neitrāla attieksme, 14 % uzskata, ka prioritāro jomu ir pārāk daudz); vispār šis jautājums ir svarīgāks ESSBJR, kur prioritāšu skaits ir lielāks.

¹³ A. Dubois, S. Hedin, P. Schmitt, J. Sterling. ES makroreģioni un makroreģionu stratēģijas [*EU macro-regions and macro-regional strategies*]. Nordregio, 2009.

¹⁴ Eiropas Parlaments, Ziņojums par optimālas teritoriālās attīstības nozīmi kohēzijas politikā (2012. gada decembris).

- **Politiskās apņemšanās saglabāšana**

Augsta līmeņa politiskā apņemšanās pausta sākotnējos aicinājumos izstrādāt stratēģiju (Padomes secinājumos, nozīmīgu notikumu, piemēram, gada forumu deklarācijās). Lai gan tas ir ļoti svarīgi¹⁵ aptaujas respondenti uzskata, ka ne vienmēr tam ir bijušu rezultāti. Komentāri parāda, ka tas katrā valstī, katrā iestādē un katrā lēmumu pieņemšanas līmenī ir atšķirīgi: 38 % respondentu piekrīt, ka politiskā apņemšanās ir augsta, 30 % nepiekrīt, 32 % respondentu attieksme ir neitrāla, respondenti, kuri aptaujāti par ESSBJR ir mazāk pozitīvi noskaņoti nekā tie, kuri aptaujāti par ESSDR, tie, uz kuriem stratēģija attiecas tiešā veidā pauž mazāku pārlicību nekā tie, uz kuriem tā tieši neattiecas.

- **Finansējums**

Lai gan finansējuma saskaņošanai ir nozīmīgs potenciāls, ESSBJR un ESSDR tika uzsāktas finanšu perioda vidusposmā, kas dažkārt sarežģī saskaņotību ar esošajām politikām un programmām. Līdzekļu aizņemšanos bremsēja parādu līmeņi.

Gandrīz 50 % no aptaujas respondentiem nepiekrīt tam, ka “politikas veidošanas un finansējuma saskaņošana ar mērķiem ir veiksmīgi panākta” pat, ja ESSBJR ir vērtēta pozitīvāk, kas atspoguļo to, ka tā uzsākta agrāk. Nepietiekami trešo valstu resursi joprojām ir problēma.

Pieredze rāda, ka Eiropas teritoriālās sadarbības (ETS) programmas ir galvenais finansējuma avots. Tomēr īstenojot šo pieeju, visas politikas un programmas tostarp tās, kuras ir valstij īpašas, būtu jāiesaista arī privātā sektora finanšu avoti, finanšu iestāžu atbalsts (piemēram, Eiropas Investīciju banka) utt. Lai makroreģionālajai pieejai būtu rezultāti, tā jāiekļauj 2014.-2020. gada plānā, sniedzot skaidras atsauces gan Partnerattiecību nolīgumos, gan programmu tekstos. Lai izveidotu pozitīvu ieguldījumu klimatu, nepieciešama visu ministriju īpaša uzmanība. Piešķirumu un aizdevumu apvienošana, piemēram, izmantojot *Western Balkans Investment Facility*, ir vērtīgs veids, kā virzīties uz priekšu, īpaši attiecībā uz trešām valstīm.

Vispār pieejai būtu jāpalielina visa pieejamā finansējuma pieejamības ietekme, jāstiprina pašreizējā *acquis* īstenošana un jāuzlabo pašreizējo struktūru izmantošana.

- **Organizācija un pārvaldība**

Aptauja apstiprina, ka makroreģionālā stratēģija joprojām nav viegls uzdevums attiecīgajām pārvaldes iestādēm. Grūtības šajā ziņā ir cilvēkresursu trūkums, darbinieku rotācija un nepietiekamas zināšanas. Darbinieku skaita un ceļojuma izdevumu samazināšanas dēļ biežās sanāksmes (piemēram, ESSDR prioritāro jomu vadības grupas) ne vienmēr ir labi apmeklētas.

Atsauksmju sniedzēji atzīmē struktūru sarežģītību. Viņi aicina “stiprināt vadību, lai saglabātu minimālo intensitātes un apņemšanās līmeni, savukārt precīzāk mērķēta darbība var palīdzēt samazināt īstenošanas mehānismu sarežģītību¹⁶”.

Aptaujas respondenti aicina uzlabot arī pieredzes apmaiņu gan makroreģionu starpā gan makroreģionos, viņi vēlas labāku visu līmeņu pārvaldības sadarbību.

¹⁵ K. Böhme. *Added value of macro regional strategies. A governance perspective.* (Makroreģionālo stratēģiju pievienotā vērtība. Pārvaldības dimensija. 2013.).

¹⁶ Turpat.

- **Panākumu izvērtēšana**

Rādītāji sniedz tos raksturojošos lielumus, attiecībā uz kuriem var izmērīt sasniegumus. Gan ESSDR, gan ESSBJR ir stratēģiski mērķi. Darbu pie rādītāju noteikšanas attiecībā uz prioritārajām jomām un horizontālo darbību paredzēts veikt 2013. gadā.

Tas ir sarežģīts uzdevums, jo panākumi, ko novērtē pēc rādītājiem, ir gūti, pateicoties faktoriem, kas nav tikai ar stratēģijām saistīti faktori, stratēģiju īpašo ieguldījumu ir grūti izmērīt. Programmas mērķiem un rādītājiem vajadzētu būt saskaņotiem ar darbu stratēģiju līmenī.

ESSDR un ESSBJR arī izmanto dažādas pieejas (pirmās gadījumā darbība norisinājās vispārīgākā līmenī, nākamā precīzākā līmenī, kas vairāk koncentrēta uz vietējo pienesumu). Tomēr vēl ir daudz darāmā: lai gan pieņemtie rādītāji un mērķi ir ļoti svarīgi, lai darbība būtu mērķtiecīga, panākumi būtu jāvērtē arī izveidoto tīklu, veiksmīgo projektu, integrācijas uzlabošanas un saskaņošanas aspektā.

5. Turpmāka attīstība – ieteikumi

5.1. Visa stratēģiju potenciāla īstenošana

Lai īstenotu pieejas potenciālu, ir ļoti svarīgi šādi aspekti:

- visiem dalībniekiem jāatzīst, ka makroreģionālās stratēģijas ir visu viņu valdību horizontālās atbildības joma;
- visiem partneriem jāizmanto tā finansējuma iespējas, ko sniedz šīs pieejas iekļaušana nākamās paaudzes regulējumā, jo īpaši partnerības nolīgumos un darbības programmās, lai ievērotu pieejas iekļaušanas principu visos lēmumos (“integrācija”);
- jaunās (*Danube and South-East Gateway*) programmas un esošās tradicionālās programmas (Baltijas jūras reģions) ir pilnībā jāizmanto, tāpat kā būtu jāizmanto Eiropas teritoriālās sadarbības grupas (ETSG) un integrētie teritoriālie ieguldījumi. Labā prakse nododama citiem ciešā sadarbībā ar *INTERACT* programmu;
- pārvaldes iestāžu darbības problēmas būtu jārisina ar atbilstīgiem darbiniekiem un līdzekļiem. Lai izvairītos no nevajadzīga sloga un nevajadzīgiem ceļojumiem, būtu pilnībā jāizmanto jaunie komunikācijas līdzekļi;
- darba makroreģionu līmenī saskaņotībai un ticamībai nepieciešams regulāri to pārskatīt attiecīgajās nozaru Padomēs un ministru *ad hoc* sanāksmēs par specifiskiem jautājumiem. Ļoti svarīgi ir nepārtraukti apkopot sabiedrības viedokli;
- par pamatu pieejas pārraudzībai un vērtēšanai būtu jāizmanto reāli rādītāji un mērķi, kā arī pārskats par darbību prioritārajā jomā;
- gadījumos, kad ir problēmas ar izpildi vai atbilstību, jāievieš klauzulas par pasākuma termiņa izbeigšanos saistībā ar attiecīgo prioritāti, kā arī iespēja samazināt prioritāro jomu skaitu vai grozīt to mērķi;
- lielāka uzmanība būtu jāpievērš informācijai par stratēģijas mērķiem un sasniegumiem un par sākotnēji pieņemto augšupējo pieeju, kas būtu jāsauglabā.

5.2. Vadošā loma reģionos un Komisijas loma

Risinājums nākotnei būs spēcīgāka vadošā loma, kas stiprinās līdzdalību attiecīgajos reģionos, nodrošinot skaidrāku lēmumu pieņemšanu un lielāku pārredzamību. Lai gan Komisijai

joprojām būs svarīga loma, tās atbalsts labāk jālīdzsvaro ar efektīvu vadību attiecīgajos reģionos.

Komisija ierosina pabeigt esošo stratēģiju pārskata procesu 2014. gada stratēģiju forumos. Šajā procesā būtu jāņem vērā darbības uzlabojumi, kā arī iespējas uzlabot politisko vadību. Ņemot vērā stratēģiju īstenošanas dažādās situācijas un to dažādās saknes, ir skaidrs, ka katrā konkrētajā gadījumā attīstība būs savādāka. Tomēr turpmāk norādītie punkti ir ļoti svarīgi:

- atbilstīgi pašreizējiem regulējuma priekšlikumiem, starptautiskajām programmām nākotnē var būt svarīgāka loma īstenošanas atbalstā. ETSG arī var sniegt iespējas;
- pašreizējo stratēģiju pārvaldības sistēmu (prioritāro jomu koordinatori, valsts kontaktpunkti) izveidošana ir uzsākta tikai tagad. Aicinājumos vienkāršot būtu jāņem vērā pārmaiņu izraisītie iespējamie kavējumi;
- dalībvalstīm un partnervalstīm būtu jāizpēta iespējas, kā stiprināt to līdzdalību stratēģijās un atbilstīgi reaģēt uz aicinājumiem vadību padarīt vieglāk atpazīstamu. Veicot izvēli, jāņem vērā tiesiskuma, atbildības un nepārtrauktības aspekti;
- Komisija sekmē stratēģijas, nodrošinot saskaņotību un nepārtrauktību, kā arī skaidru ES dimensiju un pievienoto vērtību. Tomēr, tās resursi ir ierobežoti un jāparedz pasākumi, kas tai ļauj īstenot atbilstošu lomu;
- jādomā par iespēju stratēģiju pārvaldībā iesaistīt sabiedrību un citus ES iestāžu forumus.

5.3. Jaunas stratēģijas

Domājot par jaunu ES makroreģionālo stratēģiju uzsākšanu, būtu jāņem vērā:

- jaunas ierosmes būtu jāuzsāk tikai tad, ja ir īpaši nepieciešama labāka un augsta līmeņa sadarbība. Šīm ierosmēm vajadzētu būt makroreģioniem stratēģiski nozīmīgām un tās jāizsaka kā nedaudzi skaidri definēti mērķi ar piemērotu rādītāju kopumu, lai izmērītu attīstību. Kopīgajām problēmām (piemēram, izpostīta vide, pielāgošanās klimata pārmaiņām, dabas un cilvēka radītu katastrofu ietekme, savienojamības trūkums, lielas atšķirības ienākumos) un/vai iespējām (piemēram, piekļuve pētniecības tīkliem, paplašināti tirgi, modernizēta pārvalde) vajadzētu būt skaidriem, tāpat kā pieņemtajai ģeogrāfiskajai identitātei. Tāpēc tā ir pieeja, kas jāizmanto tikai īpašos apstākļos, kad ES iesaistīšanās ir atbilstoša un esošās ES horizontālās politikas nostiprinātas;
- jābūt gatavībai politisko apņemšanos īstenot administratīvā atbalsta veidā. Tikai tā var prognozēt labus rezultātus;
- makroreģionu un jūras baseinu stratēģijas pieejas ir atbilde līdzīgiem centieniem. ESSBJR apvienojas abu stratēģiju īpašības, savukārt Adrijas un Jonijas jūras makroreģionālā stratēģijā kā vienu no galvenajiem komponentiem varētu izmantot piemērotu jūras stratēģiju¹⁷;
- pašreizējie makroreģioni, iespējams, nav izsmēluši visas iespējas. Nav grūti paredzēt reģionu sadarbību, kuru iedvesmo šis paraugs, taču bez Komisijas iesaistīšanās vai arī, kurām par pamatu vairāk izmantotas starptautiskās programmas. Sadarbības un integrācijas stiprināšana būtu jāveic, pēc iespējas vairāk to piemērojot katrai konkrētajai situācijai.

ES makroreģionālajām stratēģijām būtu jāparāda īpaša pievienotā vērtība ES mērogā, piemēram, labāka ES tiesību aktu vides jomā ieviešana vai īpaši palielināti ieguldījumi ES savienojamībā vai jauninājumu kritiskā masa.

¹⁷ COM(2012) 713 “Adrijas un Jonijas jūras reģiona jūrlietu stratēģija”.

6. Secinājumi

Abas pašreizējās makroreģionālās stratēģijas pierāda savus sasniegumus gan stratēģiskajā, gan politiskajā aspektā. Jau ir acīmredzami skaidri rezultāti projektu un integrētākas politikas veidošanā, lai arī ir ļoti svarīgi turpmāk uzlabot īstenošanu un plānošanu. Vadošās lomas jautājums ir ļoti svarīgs pārskatīšanas procesā, kas jāpabeidz 2014. gadā.

Komisija aicina Parlamentu un Padomi apstiprināt šajā ziņojumā sniegtos ieteikumus.